

בני אמונים
מתחזקים כעמית אמן

לעבודת ה' דיים בני אמונים
הדרה חר' אדרי בני אמונים ויצא

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת ויצא תשפ"ג שנה ט | גליון מס' 460

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

כבוד התפלה מחיב נסיעה מיחדת

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך הרנה, ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש" (כח י"א)

ה'מקום' שבו פגע יעקב ושם לו היה הר המורה - מקום המקדש (חליון צא ב). אלא שמהכתוב "וילך חרנה" משמע שיעקב כבר הגיע לחרו, והיא אם כן שבו ופגע בהר המורה? בארו חכמים (שם) שאחר שהגיע יעקב לחרו, אמר: "אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי, ואני לא התפללתי?" ומיד כשהחליט לחזור קפצה לו הדרך והגיע להר המורה.

ואולם יש להבין, מדוע רק לאחר שהגיע לחרו החליט לחזור ולהתפלל בהר המורה ולא התפלל מלכתחלה בעוברו שם?

פרש המהר"ל מפראג: בדרך מבית אביו לחרו היה יעקב שרוי בפחד במנוסתו מפני עשו אחיו שבקש להורגו, ולא יכול היה לכוון לבו בתפלה כראוי. רק לאחר שהגיע לחרו ונוכח לראות שעשו אינו רודף אחריו, התישבה דעתו והוא יכול היה לשוב ולהתפלל במקום שהתפללו אבותיו (גור אריה).

עוד פרש החידושי הרי"מ כי הסבה שיעקב לא התפלל בעוברו בהר המורה בדרך לבית אביו, הייתה לפי שלתפלה במקום שהתפללו אבותיו ראה לנכון להקדיש נסיעה מיחדת, ולא לעשות זאת כבדרך אגב. בספר "שיח שרפי קדוש" מוסיף ומאיר שיסוד זה עמד בבסיס הנהגת גדולי החסידים שלא לקבל פני רבם אגב הדימונותם למקום שהותו לצרכיהם, אלא ליחד נסיעה שמתרתה אף ורק להסתופף בצל קדשו (שיח שרפי קדוש ח"ג אות קסב).

בין תפלות יצחק לתפלת יעקב

"ויחר אף יעקב ברחל ויאמר התחת אלקים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן" (ל ב)

רש"י פרש (ע"פ ב"ר ע"א ז) שרחל תבעה מעקב שיפציר בתפלה עליה עד שתלד בנים, כשם שיצחק אביו הפציר בתפלה על רבקה אמו (לעיל כה כא וברש"י שם). אולם יעקב השיב לה: "אשר מנע ממך פרי בטן", לאמר: אבי טרם זכה באותו הזמן לבנים ולכן הפציר בתפלה, אבל אני כבר זכיתי לבנים, ורק ממך מנע ה' פרי בטן.

המפרשים האריכו בבאור הדברים, שלכאורה לא נתן להבינם כפשוטם; וכי בגלל שכבר נפקד בבנים ידחה יעקב את בקשת רחל ויסרב להעמית בעבורה?

כך באר זאת רבי משה גלאנטי ראשון לראשונים לציון:

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

אמן - המפתח לשערי שמים

בפרשת השבוע גלה לנו יעקב היכן הוא "שער השמים".

כאשר הקיץ יעקב משנתו בהר המורה - מקום המקדש - הוא קרא בהתפעלות: "מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים" (בראשית כח ז).

"שער" זה הוא הפתח שדרך עולות תפלותינו ובקשותינו ומתקבלות בשמים, כלשון רש"י: "מקום תפלה לעלות תפלתם השמימה".

מסתבר שכמו שלכל שער יש מפתח, כך גם ל"שער השמים" אמור להיות "מפתח" שפותח אותו. שאם לא כן, מה תועיל לנו ידיעת מקום השער לתפלות אם הוא נעול, חלילה.

אתם בודאי שואלים מה הוא אותו מפתח? על כך נאמרו דברים ברורים בזהר הקדוש (ח"ג רפה ב), וזה לשונו (בפרגום): "כאשר ישאל נזהרים לענות אמן כראוי, אזי כאשר הם מתפללים לפני הקדוש ברוך הוא על צרותיהם, הקול מכריז בכל העולמות: 'פתחו שערים ונבא גוי צדיק שמו אמונים' (שעיה כו ב) - אל תקרי 'אמונים' אלא 'אמונים'".

כלנו מחפשים סגלות ומבקשים ברכות, אך כאן לפנינו דברים ברורים ונוקבים; הרי לנו 'זהר' מפרש הקובע: הקפדה על עניית אמן כהלכה היא המפתח הפותח את 'שער השמים' שדרךו מתקבלות התפלות!

בהיותו ב'שער השמים' ראה יעקב אבינו בחלומו: "מלאכי אלקים עלים ויורדים בו". 'מלאך', כידוע, בגימטריה אמן, ואפשר שרמזה התורה בכך, כי האמן היא זו שמעלה את התפלות ל'שער השמים' ומורידה בעדו את השפע הנתן בזכותו.

אחרי שלמדנו כי האמן היא המפתח לקבלת התפלה, הרי שאנו מצדנו צריכים להקדים ולבוא לבית הכנסת כדי לענות אמן אחר ברכות השחר הנאמרות לפני התפלה. הקפדה על כך תזכה אותנו להכנס לתפלה כשבידינו 'צורר מפתחות' כראוי וכאזות לשערי התפלה שדרךם מבקשים אנו לבקע.

גם כאשר משקיעים כחות כה רבים בתפלה עצמה, אם נרשה לעצמנו לזלזל במפתחות הנותנים לה קיום ופוחתים שערים בפניה, הרי בכך נהיה דומים לאדם שזכה בארמון משקלל מלא בכל טוב, אך אין בידו המפתח לשער הכניסה אליו - מה תועלת יש לו בארמונו! נענה אמן ונזכה!

בקריאת "זהה [המפתח] לשער השמים",

שבת שלום,

278 213 מחולקת

חכמים אמרו (במות סד א) כי "מפני מה היו אבותינו עקורים? מפני שהקדוש ברוך הוא מתאנה לתפלתו של צדיקים". וזאת אשר השיב יעקב לרחל: יצחק אבי שכמו רבקה אמי לא נפקד בורע, הבין שמשמים מתאנים לתפלתו, ולכן התפלל ונענה. אני לעמות זאת כבר נפקדתי, ונמצא אלא לתפלתך - שלא אינו מתאנה לתפלתי, ונמצא שאם אתפלל בעבורך נמצאתי מפר בכך את רצון ה' המתאנה לתפלתך, ולא רק שלא אענה, אלא אף אכעיסנו בכך, חלילה ('זבח השלמים').

ה'כתב סופר' באר כי זאת אשר טען יעקב לרחל: חכמים (ב"מ צב א) אמרו כי: "המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר - הוא נענה תחלה". יסודה של סגולה זו היא לפי שאדם זה מוכיח במעשיו שמצד עצמו מקבל הוא את גזרת ה' באהבה, כיון שאינו מתפלל על עצמו אלא על חברו שצערו נוגע ללבו, ולכך תפלתו נענית. אף יצחק אבי זכה שתפלתו תענה מחמת ששל אף שהיה עקר קבל את גזרת ה' ולא התפלל אלא על צערה של אשתו. אך אני שאני עקר, לא אוכל להשתמש בסגולה זו, ומי בטיח שתפלתי תענה!?

באופן נוסף פרש רבי שמאי גי'נזבורג:

חכמים אמרו (ב"ר נג יד) כי תפלת החולה על עצמו ראויה להתקבל יותר מתפלת אחרים עליו. תפלתו של יצחק על רבקה הייתה בבחינת "תפלת החולה על עצמו", לפי שגם לו לא היה זרע, ולכך נתקבלה. ואולם אני שכבר נפקדתי, איני יכול לפעל כאבי שתתקבל תפלתי (אמרי שמאי).

יעקב נדר לברך מאה ברכות

"והאכן הזאת אשר שמתני מצבה יהיה בית אלקים וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך" (כח לב)

פרש רבי ברוך אברהם טולידנו מדיני מקנס:

אמרו חכמים (ברכות לה ב, ע"פ רש"י שם ד"ה גזול) שכל הנהגה מן העולם הזה בלא ברכה הרי הוא גזול מהקדוש ברוך הוא את הברכה. כידוע תקנו חכמים לברך מדי יום 'מאה ברכות' שבהן אנו מודים לקדוש ברוך הוא על השפע שמשפיע עלינו ועל החסדים והטובות שעושה עמנו. אפשר לפרש שגזרו לבר יעקב "עשר אעשרנו לך" היה, שיקפיד לכל מדי יום את מאה הברכות המוגיעות לה, שכן את המלים "עשר אעשרנו" נתן לפרש כחשבון עשר כפול עשר - דהיינו מאה (אמרי ברוך).

הצ'ק הגיע ליעד הנכון

על ההמחאה נכתב סכום של שלושים אלף דולר, לא פחות ולא יותר.

פרצנו מיד, אני זוגתי, בבכי של התרגשות והודיה לה' שלא עזבנו לרגע, גם בארץ וזכר ושלח לנו ישועה פלאית שמכחה אנו כאן חזרה עם בננו הבריא והשלם."

חלקו השני של הפאזל השלם רק שנים מאחר יותר.

בחדש טבת תשע"ג נפטר בבני ברק, מקים עלה של תורה בזכרון יעקב, הגאון רבי שלום מאיר יונגרמן זצ"ל. זמן מה לאחר פטירתו הוציאו בני המשפחה חוברת פנימית לזכרו, בתוכה ספר ספור שפותר את התעלומה.

בחוברת ספר כי לצד הצלחותיו בגיוס כספים לטובת מוסדותיו, היו לו לא מעט אכזבות וקשיים שאותם קבל באהבה, בהיותו חזור באמונה טהורה כי את מה שמגיע לו יקבל.

כדגמה לכך הובא מעשה שארע עמו בשהותו בארצות הברית: במשך תקופה ארפה התאמץ והשתדל הגרש"מ לרתם לעזרתו גביר גדול אוהב תורה. לאחר שתדלנות ארפה ספם עמו הגביר שיבוא לביתו ביום פלוני בשעה ארבע אחר הצהריים כדי לקבל את תרומתו ההגונה.

עקב תקלה בלתי צפויה, רק בשעה ארבע וחצי הצליח הגרש"מ להגיע לפגישה. מתנשם ומתנשף נקט על דלת ביתו של העשיר, ושחמ כשהלה הכניסו בכבוד גדול. אני יונגרמן מבני ברק, הציג עצמו, אולם נתקל במבט מתפלא: "יונגרמן מבני ברק? תמה הגביר, הן בשעה ארבע כבר דפק כאן יונגרמאן מבני ברק" ולקח את המעטפה שהכנת'.

מסתבר שקרתה טעות מצערת. המעטפה שיעדה לרב יונגרמן נמסרה לאותו "יונגרמאן" מבני ברק. וכיון שלא היה לגביר שום משג מי היה אותו "יונגרמאן", נאלץ הוא לפטר את הרב יונגרמן בתרומה קטנה בהרבה, אלפים דולר בלבד.

הרב יונגרמן יצא מבית העשיר בתחושה קשה, אולם כאמור, אמונתו עמדה לו גם בעת הזו שלא להשבר ולהמשיך במאמציו למען מוסדותיו. עד כאן המעשה שהובא בחוברת.

זמן מה לאחר צאתה הגיעה החוברת לידיי של אהד מהאברכים שהשתתף ב'קדוש' האמור, וקוראו את ספרו של הרב יונגרמן נזכר בספור שספר האברך ב'קדוש'. הוא מהר להתקשר ולהצליב את הנתונים, וכך נפתרה התעלומה ארפת השנים.

הנה כי כן, שוב נגלה כי בכחה של תפלה היוצאת מעמק הלב לשדך את כל מערכות הטבע ולהוביל מהלכים שמימיים עד לישועה הפלאית.

יוו העמדים וחשקיהם, חייז סי' ב

בפנים מתוחות.

'מה קרה?!' שאלנו בבהלה, והרופא מיד הרגיע: 'הכל בסדר גמור. הנתוח מתקדם כמצופה, אך התעוררה בעיה: במהלך הנתוח גלינו כי הבעיה שבשלה הבהל הילד לנתוח הסתיירה תחתיה בעיה אחרת שאינה קשורה לבעיה המקורית, אך היא חמורה לא פחות. אנו יכולים לטפל בה תוך כדי הנתוח, אך הטפול בה יאריך את משך הנתוח בכמה שעות נוספות. האם תרצו שנטפל בה תוך כדי נתוח, או בנתוח נפרד שיערך בהקדם האפשרי?'

'מה הבעיה?' שאלנו מיד, 'בודאי עדיף שתטפלו בבעיה תוך כדי הנתוח, למה לגרם לנו ולילד לסבל נוסף?'

'כך נעשה, השיב הרופא, 'אנו מוכנים, אך לשים כף עליכם להוסיף שלושים אלף דולר...'

שלושים אלף דולר נוספים... מהיכן נשיג סכום כה גדול תוך זמן כה קצר ובארץ נכר?! אלא שטובת הילד שעמדה לנגד עינינו הכריחה אותנו להסכים. חתמנו על הטפסים הרלוונטיים ועל התחייבות לשלם את הסכום בימים הקרובים, תוך כדי האשפוז שלאחר הנתוח.

הרופא שב ונכנס לחדר הנתוח, ואנו שבנו לתפלתנו ביתר שאט, כאשר על עצם דאגתנו לשלום בננו, הוספנו ובקשנו בדמעות שנוצפה להשיג את הסכום הנדרש מאתנו בקלות ובזמן הקצוב. בחסדי שמים, לאחר שעות ארכות של המתנה יצא הרופא לעברנו בפנים מתשוח, אך בחיוף של הצלחה. הנתוח הצליח מעל למשער.

תוך כדי ששפתי רוחשות תפלה יצאתי מאזור חדרי הנתוח כשהעל הגדול רובץ על כתפי. לא ידעתי להיכן לפנות ומהיכן להתחיל.

מאן דהוא הצביע לי על ביתו של גביר פלוני ששכן בקרבת מקום, 'תנסה, אולי תקבל משהו, אמר לי, וכה, בשעת אחר צהריים מצאתי עצמי מצלצל בפעמון ביתו של העשיר פאורח בלתי קרוא.

כאשר נשאלתי ביידיש ברמקול: 'מי זה?' השבתי מיד: 'א'יונגרמאן פון בני ברק [אברך מבני ברק].'

קול זמזום נשמע, והדלת נפתחה.

בפתח משרדו של העשיר התחלתי לספר את קורותי, אך הוא עצר אותי בהנף יד. 'אין צורך להאריך, אמר בחיוף, תוך שהוא מגיש לידי מעטפה סגורה. הודיתי לו מעמק לב, והוא נכרד ממני לברכה ולשלום.

רק בהגיעי לבית החולים התפניתי לבחון את הסכום הרשום על ההמחאה... הכיתי בהלם;

רק כאשר נחתו ר' אפרים וזוגתו חזרה בארץ הקדש יכולים היו להרגע מעט ולשחזר את הסערה שפקדה אותם בשבועיים האחרונים. החל מאותו רגע ש'השמים נפלו עליהם', כאשר הרופא בשר להם שבגם הקטן חולה במחלה נדירה ויש להטיסו בדחיפות לארצות הברית לנתוח חרום בבית חולים ניו יורקי המתמחה במחלה זו, ועד שובם לארץ בשלום.

הוצאות הטיסה והטפול וכל העלויות הנלוות למבצע שכזה עלו לסכום עצום של כמאה אלף דולר, בשעה שלא היה בידם אף את הסכום הנדרש להגעה עד לשדה התעופה...

'מה קרה?!' שאלנו בבהלה, והרופא מיד הרגיע: 'הכל בסדר גמור. הנתוח מתקדם כמצופה, אך התעוררה בעיה: במהלך הנתוח גלינו כי הבעיה שבשלה הבהל הילד לנתוח הסתיירה תחתיה בעיה אחרת שאינה קשורה לבעיה המקורית,

בית חולים 'מאונט סיני' מנהטן ניו יורק

אולם בני קהלתם, בצותא עם פמה מכרים וידידים התגייסו לעזרתם למגבית חרום, ובחסדי ה' הצליחו תוך זמן קצר לאסוף את הסכום הנדרש.

ב'קדושא רבא' שערך בשבת הודעה ר' אפרים מעמק הלב לה' יתברך שגלגל בצורה מפלאה את גס הצלתו של בנו ולשלוחיו הנאמנים, חברי הקהלה והעסקנים שהביאוהו עד הלום. בהמשך ספר לנאצפים על קורותיו, כאשר הוא מצו במיוחד השגחה מפלאה שחווה במהלך תקופת שהותו בארצות הברית, וכה ספר:

"כמחצית השעה מתחלת הנתוח, תוך כדי שאנו שקועים בתפלה מקרב לב, נפתחה לפתע דלת חדר הנתוח, והרופא יצא בעדה

ברכות שאינן נענות באמן

ב. אונו שברך - אין עונים אמן על ברכתו.

מקורות ובאורים:

במנחת שלמה (ח"א סי' צא אות ה) פסק ע"פ דברי התוספות (מ"ק כג ב ד"ה ואין, בשם ירושלמי ברכות ג א), שאין לענות אמן אחר ברכה שמברך אונו. ובחדושי כת"י ישן על מסכת מ"ק מוסיף הגר"ש ז"ל ומבאר שמאחר ואנו פטור מלברך, נחשבת ברכתו כ'ברכה לבטלה' שאין לענות עליה (שלחן שלמה' ערכי רפואה ח"א עמ' קלז). בספר 'מאיר עז' (ח"ג עמ' תשנג), כותב שמאחר שיש הסוברים שמתר לאנו להחמיר על עצמו ולברך, כמבאר בפעיף הקודם, אם פו יש לענות אמן על ברכתו, כפי שכתב ה'באור הלכה' (רטו ד. ראה לעיל) שיש לענות אמן על ברכה התלויה במחלקת הפוסקים, והביא שהגר"ח"ק הסכים עמו. ואולם אפשר לומר שהגר"ש"ז סובר שמאחר שאין שיטה המחייבת אונו לברך, שהרי הפל מודים שאנו פטור מן הברכות, ולא נחלקו אלא אם האנו רשאי להחמיר על עצמו או לא. אם כן, אחר שנופסקה ההלכה שאסור לאנו להחמיר על עצמו, נחשבת ברכתו כברכה לבטלה.

ג. יש להסתפק במי שמחייב להתעסק בהצלת נפשות ופטור באותה שעה מלברך כל הברכות, והוא טועה ומחמיר על עצמו לברך, אם מתר לענות אחריו אמן.

מקורות ובאורים:

המנחת שלמה (שם) מסתפק בד"ן זה, וצדדי הספק הם: מצד אחד יש לומר שהסחת הדעת מהצלת נפשות כדי לברך, חמורה מהסחה דעת של אונו שישודת בכבוד המת, ואם על ברכת אונו אין עונים אמן, על אחת כמה וכמה על ברכת העוסק בהצלת נפשות. מאידך יש לומר שלאנו קבעו חכמים פטור מ'חזקת, ולכך דוקא ברכת אונו נחשבת כברכה לבטלה שאין לענות אחריה אמן. וראה ב'שלחן שלמה' (שם) שבכתב יד ישן למסכת מועד קטן נקט הגר"ש"ז שרק על ברכת אונו אין עונים אמן, אבל על ברכת העוסק בהצלת נפשות, יש לענות אמן. וכתב שם שאפילו "הרופא המניח את החולה [באמצע הטפול] ומברך ברכת המזון, אף על גב דהוי ודאי עברה ומיקרי רוצח, מקל מקום אין זה חשיב ברכה לבטלה וישפיר עוניו אחריו אמן".

עניית אמן אחר הפטורים מן המצוות

א. מי שהוא אונו, אינו עונה אמן על ברכת אחרים, ויש אומרים שאם רוצה להחמיר על עצמו ולענות אמן אחר הברכות, הרשות בידו.

מקורות ובאורים:

אדם שנופטר עליו אחד משבעה קרובים שהוא צריך להתאבל עליהם ועדין לא הובאו לקבורה נקרא 'אונו' ופטור מכל המצוות. נחלקו ראשונים אם רשאי האנו להחמיר על עצמו ולקיים מצוות שפטור מהן: לדעת רש"י (ברכות ז' א ד"ה ואינו) האנו רשאי להחמיר על עצמו, ואולם התוספות (שם ד"ה ואינו, ע"פ ירושלמי ברכות ג א) חולקים וסוברים שאסור לאנו לקיים מצוות עד אחר הקבורה, וכן הלכה (ראה 'שלחן ערוך' יו"ד ש"מ א; שו"ע הרב או"ח ע"א א; פרי מגדים' או"ח משב"ז תרע ה; משנה ברורה' שם יב).

ב'ירושלמי (שם) מובאות שתי דעות בהסבר פטורו של האנו ממצוות. לדעה אחת יסוד הפטור הוא משום מצות 'כבוד המת', המחייבת את כל החיבים להתאבל עליו ('שבעה קרובים'), שלא להסיח דעת מהמת כלל עד לאחר שנקבר [ללא קשר לעסוק בפעל בצרכי קבורתו]. לדעה זו מובן מדוע נפטר האנו אף ממצוה קלה כעניית אמן, שכן היא גורמת להסחת דעת. לדעה השנייה יסוד פטור האנו הוא משום מצוות 'קבורת המת' המוטלת עליו. לדעה זו נפטר האנו מעניית אמן, אף שעצם הענייה אינה מבטלת את העסוק במת, כיון שכדי לענותה כהלכתה עליו להפסיק ממלאכתו ולשמע את הברכה כדי לדעת על איזו ברכה הוא עונה אמן, שלא תהיה 'אמן יתומה' (תוספות מ"ק כג ב ד"ה ואין; שו"ע הרב שם).

בספר 'גשר החיים' (ח"א עמ' נה) כתב שאבל לא יענה אמן על ברכת 'דן האמת' של אבל אחר, כיון שהוא עדין אונו. אולם בספר 'פני ברוך' (עמ' תסא) מביא בשם הגר"י"י פ"י שרשיג על דבריו, לפי שאמן היא כמו שמברך עוד הפעם 'דן האמת', ואיזה אסור יש בזה. בספר 'חוט שני' (נושאים שונים עמ' שצג) כתב שאנו יכול לענות על ברכת 'דן האמת' הנאמרת מפי קרוביו, ואולם הסתפק לגבי ברכת 'דן האמת' הנאמרת על נפטר אחר.

דודשי אמונים

מדברי מרגן ורובנן על עניית אמן

הגאון הגדול רבי דוד מרדכי אזרחי שליט"א ראש ישיבת 'עטרת ישראל'

שכשעומדים עשרה ואחד מהם הוא שליח צבור וכלם עונים אמן, הרי זו תפלה בצבור.

אלא שיש להשיב אל הלב ולהבין שהאמן אינה עומדת בפני עצמה, אלא היא מאשרת ומחזקת את דברי המברך. אדם האורק אמן מפיו ואינו יודע על מה ענה, הרי לא רק שאינו מוסיף, הוא אף גורע, שכן אמן כזו היא אמן 'יתומה' (ברכות מז א). וזאת מהסבה שכתבנו שאין לה משמעות בפני עצמה, אלא רק כאשר היא נאמרת בהקשר לדברי המברך.

יכולים אנו להסיק מכך עד כמה חשובה הפונה בעניית אמן, שהפונה היא החוט המקשר בין האמן לברכה ונותנת לאמן את משמעותה המפלאה. נתחזק כלנו בעניית אמן בכונה, ובכך נזכה להוסיף שבח ויקר לבוראנו.

כנוס 'בני אמונים' אב תשע"ו

עניית אמן ועניניה רחבים הם מני ים. יסודות הלכתיים וסודות רבים נאמרו על כך בדברי רבותינו, אשר מקלם נוכל להבין פי זכות גדולה נפלה בחלקנו בכך שזכנו משמים להודות, להלל ולשבח את בוראנו בעניית אמן.

במלה זו שהתגלתה לנו על ידי חז"ל יש עמק רב. הגמרא במסכת שביעות (לו א) אומרת שלאמן יש שלוש משמעויות: 'בו שבועה. בו קבלת דברים. בו האמנת דברים'.

אולם האמת שמשמעותה של אמן אינה מסתכמת רק בשלוש משמעויות אלו, שכן האמן מבטאת בתוכה את כל תכו דברי המברך; המלה הקטנה הזו מקפלת בתוכה, גם את האמונה - שאמנו הדברים וגם את הפספין והבטחון שהבקשה תקיים, שבזאת עולם שומע וימלא את הבקשות.

האמן אינה רק חלק מהברכה, אלא היא כאמירת כל הברכה ממש, עד שמצאנו שבשבת אפשר להשלים מאה ברכות בעניית אמן על ברכות העולים לתורה (שו"ע או"ח רפד ג).

בנוסף עניית האמן היא חלק מהמצב והצורה של תפלת הצבור -

אמן משולה ל'מולטי ויטמין'

בספר 'נפלאות הקדיש' (פרק יג) מוסיף ומבאר את יחודיותה של מצות עגית אמן בחזקו וקבוצה האמונה בלב האדם: אף על פי שהמצוות כלן נועדו לחזק את האמונה בלב האדם, פפי שכתב הרמב"ן (שמות יג טז): "כנגת כל המצוות שגאמן באלקינו ונודה אליו שהוא בראנו". אולם ביסודות האמונה יש פרטים רבים, ובעוד כל מצוה משרישה חלק מיסודות אלו, מצות עגית אמן מחזקת את כל יסודות האמונה כלן.

למה הדבר דומה? כידוע לצרף תפקוד תקין, זקוק גופנו למגוון רב של ויטמינים ומינרלים. לעתים עקב חסר באחד או יותר מאותם חומרים, נצרף האדם לטל גלולות המכילות את אותם חומרים. לצד מגוון גלולות שכל אחת מהן מכילה ויטמין או מינרל מסוים, יש גלולה המכנה 'מולטי ויטמין', משום שהיא כוללת בתוכה מגוון רחב של ויטמינים ומינרלים חיוניים.

אף מצות עגית אמן היא כעין 'מולטי ויטמין' של אמונה. חשיבותה הגדולה נובעת מכך שהיא מחזקת בלב האדם את כל עקרי האמונה ופרטיה. זוהי הסבה שמוצאים אנו בדברי חכמים ענשים חמורים למי שאינו מקפיד על עגית אמן כראוי.

שפעת שלומים ורב ברכות והודאות ישפיעו משמי מרום, קדם האי גברא רבא ויקרא, הנגיד הנכבד, שמן שמאי הניחו לו בקעה להתגדר בה - להפיץ ולפרסם גדל שכר עגית אמן, ומגלגלין זכות על ידי זכאי מוה"ר יעקב דב מרמורשטיין שליט"א יו"ר ארגון "בני אמונים" וב"ב לאו"ט. שלומכם יסגא מאד!!!

כמי שזכה להיות חבר ב'בני אמונים', הנני בזאת להודות למע"כ על הזכות הגדולה שנגלה בחלקי. אמןם חברי 'בני אמונים' לא נושאים תג זהוי, אבל העבדה שהם מקימים בהדור רב את מאמר הפתוב: "חבר אני לכל אשר יראוך" ומקפידים בעגית אמן, הן בברכות השחר והן בשאר ברכות היום, היא המעידה כאלף עדים על היותם 'בני אמונים'.

אמןם את מכתבי זה הנני משגר כאות הוקרת טובה ותודה על הזכיה הגשמית שנגלה בחלקי לעלות בהגדלה שנוערה על ידי הארגון, שבה זכיתי בסכום כספי נכבד, אך האמת היא שהרבה יותר הנני מקיב להודות על הזכיה הרוחנית שלה זכיתי מדי יום ביומו, מדי שעה בשעה, בכל ברכה וברכה. לא אכביר עוד במלים, ויותר ממה שכתוב כאן יש כאן. אשריכם ואשרי חלקכם 'מצדיקי הרבים כפוכבים'.

מחובת הפרת הטוב הנני מרגיש חובה לספר למע"כ את השתלשלות הארועים המענינת שהביאה אותי לדבק באמירת ברכות השחר בחברותא, אשר יש בה כדי להעיד על הפלל, עד כמה גדולה היא השפעתו של כל 'בן אמונים':

זכיתי, ומזה כמה שנים שהנני מתפלל שחרית מדי בקר במגן מיוחד שנוסד על ידי קבוצת אברכים יקרים אשר בקשו להתפלל במתכנת המיוחדת של תפלה חסידית בחמימות הלב ובמתינות כראוי.

בשנתיים האחרונות הצטרפו לתפלה שני נערים כבני אחת עשרה. והנה, כמו היה להם הדבר כ'טבע שני', מדי בקר, בלי להחסיר ולו יום אחד, נוכחנו, כל באי המגן לראותם נעמדים זה לצד זה לומר את הברכות ב'חברותא'; האחד מברך והשני עונה אמן, וחוזר חלילה.

לא היה זה מן הפלא, כאשר מתוך קנאת סופרים החלו גם המבגרים שבמגן להתחיל במנהג טוב זה. מיום ליום הצטרפו לכך עוד מתפללים, עד שכיום, מדי בקר כמעט כל מתפללי המגן פותחים את התפלה בברכות השחר ובעגית אמן בכונה, כמנהג שפדברי גדולי הדור היה נהוג כבר בתקופות קדומות. כך ראיתי בעיני כיצד שני ילדים, 'בני אמונים', הצליחו להחזיר את משג האמן למגן שלם וגדול של עשרות אברכים, ויהי לפלא.

בברכת "פוצו מעינותיכם חוצה", מ.א.ב. - נתניה.

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102 או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

ברכות ואמן במשנת בעל ההלולא

צדיק באמונתו

הדברי ישראל ממוז'יץ

הדברי ישראל ממוז'יץ י"ג בכסלו תרפ"א

האדמו"ר הראשון לבית מווד'יץ, רבי ישראל טויב בעל הדברי ישראל, נולד בשנת תר"ט לאביו הגדול האדמו"ר רבי שמואל אליהו מזוואלין, בתיו חיאתו של סבו הגדול אבי אביו - האדמו"ר רבי יחזקאל מקוזמיר. מגיל צעיר נחשב לעלוי בתורה. לאחר נשואיו עסק בתורה שנים רבות יומם ולילה,

תוף שהוא נסמך על שלמן חותנו.

לאחר פטירת אביו בשנת התרמ"ח עבר להתגורר בזוואלין למלא את מקום אביו. כעבר שנה החל לכהן כרב ואב"ד בעיר איבנגרוד וכיום דמבלין שנקראה בפי החסידים - מווד'יץ. בזמן שהותו במווד'יץ גדלה ופרחה החסידות ושמשה מקור עליה לקהל חסידים גדול מכל רחבי פולין.

הדברי ישראל נחם בכשרון ניגיה נדיר, ולחניו הרבים התפרסמו בקרב בית ישראל. בשנת תרע"ג נחם ברגלו עקב מחלת הספרות, ובשעת הניתוח, במקום לטל סם הרדמה, הלחין את נגונו הנודע 'אזכרה', ומרב דבקאותו לא חש באזמל החותך בבשרו.

לעת זקנתו עבר להתגורר בורשה ובה הסתלק לבית עולמו ב"ג בכסלו תרפ"א והבא למנוחות בבית העלמין היהודי בעיר.

שלושה הדגשי אמן בבקשה אחת

בקשת "הרחמן הוא יברך..." הנאמרת בסיום ברכת המזון, מסתיימת במלים: "כן יברך אותנו כלנו יחד בברכה שלמה ונאמר אמן", בעל הדברי ישראל ממוז'יץ מבאר סימת זו בשלושה אפנים, המבדירים לנו שלשה הדגשים חשובים במצות עגית אמן:

א. סימת זו רומזת לדברי הזהר הק' (ויילך רפה ב) על גדל השפע ושערי הברכה הנפתחים בזכות עגית אמן בכונה; "כן יברך אותנו כלנו יחד בברכה שלמה" בזכות ההקפדה על "ונאמר אמן" בכונה.

ב. עוד נרמזו בה דברי הזהר הק' (עקב רעא א) שעגית אמן היא חלק מן הברכה ומשלימה אותה; אימתי תהיה ה"ברכה שלמה"? רק כאשר "נאמר אמן" אחריה.

ג. עוד נרמזה כאן ההלכה שיש להמתין מלענות אמן עד לסיום הברכה, ואין לחטוף ולענותה בטרום סים המברך את ברכתו (שו"ע או"ח ככד ח); המתן עד שתהיה ה"ברכה שלמה" - שהמברך ישלים את ברכתו, ורק אז "ונאמר אמן" (דברי ישראל פ'רשת נח).